

DE WRAAK VAN JHR. MR. DE BRAUW

Bluf 1985 03/10 Nr. 190

Komende zondag, tijdens de terrein-bezetting in Moerdijk, wordt er een "pik"-nick gehouden in de tuin van minister van Aardenne, die samen met topambtenaar Verberg sinds de zomer onder vuur ligt door de publikatie van gepikte documenten uit hun ministerie.

Deze week in Bluf! de gigantiese voordelen die de heren aan de grootverbruikers op hun elektriciteitsrekening willen gunnen. Opnieuw een technies maar gedegen verhaal waarin "de wraak" het duistere elektriciteitswereldje, dat kost wat kost nieuwe kerncentrales wil, ontmantelt.

Vandaag lezen we in de krant dat de energietarieven van de grootgebruikers maar liefst 20% omlaag gaan als gevolg van een kelderende dollar. De tarieven van de kleinverbruikersters blijven gelijk. Tel dit maar op bij deze vijfde publikatie van de "wraak van mr. jhr. de Brauw" in Bluf! en, zo je 't hebt, maak guldens over op giro 5245710 tnv Bluf! ovv "wraak"

Wat is met het gezag?

Op 1 maart van dit jaar stuurt Verberg, directeur-generaal energie van Economische Zaken, een strikt vertrouwelijke notitie aan Bogers(ex-DSM), Langman(ABN), en Wagner(ex-Shell). De 3 heren vormen samen met enkele topfiguren uit de elektriciteitswereld, het voorbereidende klupje dat dit voorjaar door van Aardenne was aangezocht om de bouw van de kerncentrales gesmeerd te laten verlopen. Vandaar de inofficiële naam "Kommissie Smeerspuit". Officieel zou deze commissie pas benoemd worden ná het kamerdebat van juni. Uit de notitie is af te leiden dat in elk geval in maart de besprekingen tussen de topambtenaren van EZ en de commissie Smeerspuit al in volle gang waren. Vijf maart stelt Verberg zijn kamer op het Ministerie ter beschikking om met de Giganten-regeling in de hand de noodzaak van nieuwe kerncentrales te plannen.

Sinds '82 profiteren 120 elektriciteits-verslindende bedrijven in Nederland van de zogenaamde Giganten- of restitutieregeling. Volgens de giganten waren in 1982 de elektriciteitstarieven voor grootverbruikers in het buitenland een stuk lager dan in Nederland. In het buitenland betrekken de grootverbruikers kunstmatig goedkoop gehouden atoomstroom. Net als EZ in Nederland ook al doet bij de berekening van de kostprijs van atoomstroom worden de kosten van de verwerking en opslag van het radio-actief afval en b.v. de ontmanteling van de centrale buiten berekening gelaten.

De giganten wisten in 1982 bij toenmalig EZ-minister Terlouw af te dwingen dat zij elektriciteit kregen tegen dezelfde prijs als het buitenlandse atoomstroombetreef. Deze regeling kost de staat, zoals Verberg in de notitie voorrekenet in 1983 550 miljoen en in 1984 800 miljoen. Ter vergelijking: volgens berekeningen van de Graaf levert de voordelerskorting hem in het gunstigste geval 150 miljoen op!

De Europese Commissie in Brussel liet zich er niet zo gemakkelijk van overtuigen dat er bij de gigantenregeling geen sprake was van oneigenlijke concurrentievervalsende steun aan het bedrijfsleven. Verberg schrijft: (zie dokument 1)

De huidige gigantenregeling is uitsluitend opgesteld door de Europese Commissie (toon Andriessen "mededinging dood") omdat de regeling tijdelijk was en als overbrugging diende naar de situatie waarin goedkoper (kolen)vermogen beschikbaar zou komen (ultimo 1987). (dokument 1)

Januari 1988 is de giganteregeling dus afgelopen. In weerwil van de liberale ideologie dat gezonde bedrijven op eigen kracht moeten kunnen varen vlast EZ nú al op kunstgrepen om de energievretende en door overcapaciteit geteisterde industrie op de been te houden; van Aardenne heeft daarop sinds RSV een abonnement genomen.

De "strikt vertrouwelijke" notitie van Verberg gaat over de mogelijkheid om de energievretende industrie na 1987 te blijven subsidiëren. Voorop staat dat kernenergie moet en goedkoop is, maar pas na 1995 ter beschikking komt. Tussen 1987 en 1995 moet er 1 miljard subsidie jaarlijks uit de trukendoos van EZ getoverd worden willen de giganten niet uit de pas lopen met hun buitenlandse kollega's. Een deel van dat miljard kan volgens Verberg door de giganten zelf worden opgevangen via warmte-kracht-koppeling. Maar er rest dan altijd nog een gat van 400 tot 600 miljoen per jaar. Verberg ziet het als taak en verantwoordelijkheid van de overheid dit gat te dichten.

In zijn notitie van 4 maart noemt hij 3 mogelijkheden:

1- Import van (goedkope) atoomstroom uit het buitenland. Volgens hem is dit bijkans onhaalbaar. Nederlandse elektriciteitsbedrijven zullen immers sterk afhankelijk worden van het buitenland, hetgeen tot verzet bij de bedrijven zal leiden. Bovendien: (zie dokument 2)

genoemde importen impiceren vrijwel geen gasinderving van ca. f 1,5 mld./jaar voor het rijk, terwijl het gigantienprobleem nog voor 2/3 deel moet worden opgelost. (dokument 2)

2- Verlenging van de Giganten-regeling tot 1995. Voorwaarde daarvoor is dat er in 1995 een 'definitieve oplossing' (lees kernenergie) moet zijn. Anders krijgen ze daarvoor nooit toestemming van de Europese Commissie. Hoewel 'het gat dat gedicht moet worden' 400 tot 600 miljoen per jaar bedraagt, kost een verlenging van de Giganten-regeling de staat maar liefst 2,3 tot 6,4 miljard(!) per jaar. De binnelandse prijzen zijn immers gekoppeld aan wat ze voor ons aardgas aan het buitenland kunnen vragen. Zakt hier de gemiddelde aardgas prijs dan daalt ook de gemiddelde exportprijs. Zelf schrijft Verberg: (zie dokument 3)

Verlaging van de gasprijs met als gevolg extra ombuigingen van 3 à 6 mrd. per jaar wegens verminderde gasinkomsten voor de staat. Dit is bijna gelijk aan de jaarlijkse uitgave voor de kinderbijslag en meer dan het dubbele van de voor dit jaar geplande ombuigingen in de sociale zekerheid. (dokument 3)

3- De klein-verbruiker betaalt, ofwel in EZ-jargon: 'tariefherstructurering'. De klein-verbruikersters, dat zijn wij dus, subsidiëren 't extreem lage gigantentarief. Uit de notitie: (zie dokument 4)

Verhaal van enkel de gigantenproblematiek op de sektor kleinverbruik leidt voor een gemiddeld gezin tot een lastenverzwaring van f 80 - f 110/jr. Dat moet beoordeeld worden in het licht van de woonlastenproblematiek. (dokument 4)

Somt Verberg in de 2 eerste mogelijkheden 'onoverkomelijke bezwaren', 'echters&aren' en 'onhaalbaarheden', bij deze 3 mogelijkheden blijkt uit zijn woorden dat hij een extra prijsverhoging op de kleinverbruiker het meest ziet zitten. Verberg's konklusie strookt met alle eerder gepubliceerde dokumenten

"Een structurele oplossing van het probleem wordt alleen geboden door de bouw van goedkoop kernenergievermogen. (...) Slechts in het licht van een blijvende oplossing via voldeende kernenergie zijn overgangsmaatregelen voor de periode 1988-1995 denkbaar en misschien haalbaar."

Wanneer er geen kerncentrales gebouwd worden zijn er volgens Verberg maar 3 alternatieven:

- het verdwijnen van de energiegi-ganten uit ons land ;

- "het extra verhogen van de tarieven van de kleinverbruikers zodat op die wijze a.h.w. een subsidiëring van de grootverbruikers en de giganten wordt gerealiseerd."

- "Participatie van de SEP a.q. individuele elektriciteitsbedrijven resp. industriële bedrijven in de bouw van kerncentrales elders in Europa."

Hoe de kommissie Smeersput gereageerd heeft op deze notitie van Verberg is onbekend. Uit de notulen van de stafvergadering van de Directie Elektriciteit en Kernenergie blijkt echter wel dat Verberg inmiddels van plan is een 'project-werkgroep' in te stellen voor de regeling van giganten ná 1987 met daarin een aantal topambtenaren van EZ.

Het ontwerp van de nieuwe Elektriciteitswet - ook een belangrijke schakel in het gekonkel voor de bouw van de nieuwe kerncentrales - biedt de projectwerkgroep alle ruimte de giganteregeling te verlengen. Uit al eerder gepubliceerd materiaal (zie Bluf! 178) bleek immers al waar het bij de bouw van de nieuwe kerncentrales om begonnen is: goedkope stroom voor de giganten veiligstellen, en als beloning regio-voordeel voor de kleinverbruikers in Brabant, Zeeland en Limburg.

Een detail misschien, maar typerend voor het sluwe resultaat-voetbal dat door de goedbetaalde topspelers van EZ bedreven wordt, is de wijze waarop de adviesraden en de Ministerraad ingeschakeld worden bij het door het parlement en de SEP loodsen van de op de maat van kerncentrales gesneden Elektriciteitswet.

(Zie dokument 5)

Van Aardenne zelf vat dit hele verhaal in zijn Memorie van Toelichting op de Elektriciteitswet kern-achtig samen:

"In dit verband zij er op gewezen dat (...) enige verhoging van de kleinverbruikerstarieven verantwoord is, ten gunste van een verlaging van de grootverbruikerstarieven."

De Wraak van jhr. mr. de Brauw

(DOKUMENT 5)

*WJA Hr. Veltman
telefoonnummer afdeling*

5 juni 1985
EEK/259/85
Procedure en tijdschema Elektriciteitswet, mede met het oog op modeling overleg met de Kamer op 6 juni a.s.

1. De AER, heden in vergadering bijeen, is van mening dat zij twee vergaderingen moet wijden aan de vaststelling van het advies over de elektriciteitswet.

2. Nu ambtelijk overeenstemming met MROH is bereikt zijn er wat betreft de behandeling in de MR twee mogelijkheden:

a. voorontwerp gaat zonder MR-behandeling naar de adviesraden.

voordeel : het is vrij zeker dat het voorontwerp medio juni in de publiciteit komt en bij de AER (en de andere adviesraden) is.

vereiste : instemming van de Minister-president dat het voorontwerp niet eerst naar de MR gaat.

b. voorontwerp gaat eerst naar de MR en daarna naar de adviesraden:

voordeel : voor de buitenwereld (met name onwillige SEP-deelnemers) heeft het voorontwerp de status van een kabinetsstandpunt.

vereiste : behandeling in de MR van 21 juni (dit is voor toezending aan de AER eigenlijk al te laat); toestemming voor afwijking van de 10-dagen termijn.

risico : onvoorziene complicaties in de MR.

Een variant op de mogelijkheid b. is dat het voorontwerp tegelijk naar de MR gestuurd wordt en onderhands en vertrouwelijk naar de AER (alle leden) en de andere adviesraden; in deze variant kan de MR-behandeling nog uitlopen tot 28 juni. Formeel moet de adviesaanvraag wel uiterlijk 2 juli bij de AER en de andere adviesraden zijn.

risico : voortijdig uitlekken van het voorontwerp.

3. Advies:

Wij adviseren U mogelijkheid b. met de variant van onderhandse en vertrouwelijke toezending vooraf aan de adviesraden.

Gaarne vernemen wij Uw visie, mede gelet op de uitkomst van het mondeling overleg met de Kamer.

In geval U kiest voor mogelijkheid b. adviseren wij U een en ander in de komende MR-vergadering aan te kondigen en tevens instemming voor afwijking van de 10-dagen termijn te vragen (argument: ontstane situatie in SEP-verband en aan drang van de Kamer).

advies om advies van de Kamer - de Kamer is niet meer met Bira, Fk Justitia + 6/07.

DIRECTORAAT-GENERAAL VOOR ENERGIE
Directie Elektriciteit en Kernenergie

16

ongeregeldheden na optreden van de politie bij een demonstratie van bouwvakkers i.v.m. een inhuur aangesloten. Grote groepen jongeren sloten zich bij de bouwvakkers aan die op het laatst nog ruim een half jaar versterkt geweest met manschappen van de Koninklijke Marechaussee en de R